

de det lättare att överse med östtysk kantighet och regimens mindre sympatiska sidor. Flera av de som förekommer i boken mötte även stasis

mer brutala drag – de som inte ville spela med längre lämnades inte alltid i fred. Trots det fanns stödet och viljan till samarbete kvar – ända tills

DDR avvecklades som stat av det folk som alltför länge tvingats leva innanför dess murar.

JONAS FRYCKLUND:

Japan mot nya höjder?

Ju mer man tränger in i ett annat lands samhällssystem desto mer komplicerat blir det. Detta gäller inte minst ett land med 126 miljoner invånare och världens andra största ekonomi.

Ta det här med den senaste asiatiska krisen. Är den inte det ultimata beviset på att statsdirigerad näringspolitik à la MITI är misslyckad när det nu går så dåligt för Japan? Som sagt det är mer komplicerat. För det första kan man konstatera att Japans företagsstöd är relativt begränsat i jämförelse med genomsnittet för OECD-länderna. Det stöd som ändå har funnits har dessutom i första hand gått till stagnerande sektorer och företag. I detta hänseende är Japan knappast unikt. I stället verkar det vara ett mönster som går igen internationellt. De gamla företagen har upparbetade kanaler till politikerna. De kan ställa krav på stöd

när det börjar gå dåligt och det finns risk för impopulära avskedanden av personal.

Misslyckade satsningar

Den beryktade högteknologipolitiken i Japan är med andra inte så omfattande i förhållande till helheten. Japans närings- och handelsdepartement MITI lyckades länge blåsa upp och förstora statliga projekt som *den femte generationens dator*. Dessa projekt var misslyckade. Men eftersom de statliga högteknologisatsningarna inte var så stora så kan de inte förklara vare sig framgångar eller misslyckanden för den totala ekonomin.

Vill man få en lättläst ingångsport till kunskap om Japans ekonomi kan man med fördel läsa Olle Rossander och Kjell Fornanders bok.

Den japanska ekonomin är extremt tvådelad. Dels finns en effektiv indus-

trisektor som nästan helt kan förklara landets starka efterkrigstillväxt. Vi talar här om en konkurrensutsatt sektor som agerar på en global marknad.

Dels finns en kraftigt skyddad och reglerad inhemsk sektor. Eller rättare sagt fanns. Här ingår livsmedelsproduktion, detaljhandel, byggindustri och finanssektor. Dessa delar av ekonomin har länge burit på en börda av ineffektivitet och därmed dålig service och höga priser för konsumenterna.

Utdragen avreglering

Allt detta håller nu på att ändras. Japan har slagit in på avregleringens väg. Telemarknaden har först avreglerats och genomgår nu en privatiseringsfas. Järnvägsmonopolet har styckats upp och privatiserats, med mycket goda resultat. Detaljhandeln har avreglerats, vilket nu snabbt ändrar strukturen på varudistributionen.

Avregleringen har varit en utdragen process och ingen ska inbilla sig att avreglering är enkel. Särskilt inom bank- och finanssektorn kan det vara

Den lyckosamma krisen – Japans väg tillbaka, Olle Rossander & Kjell Fornander, Affärsvärlden Förlag, 1998.

komplikerat eftersom man måste bygga upp nya typer av institutioner och regelsystem för att säkra en effektiv marknad.

Japan har levt under krisens tecken

under hela 1990-talet. Författarna hävdar att den akuta krisen i Asien därför är av begränsat intresse för Japan. Japan har enligt detta synsätt redan i hög utsträckning gått igenom

sitt reningsbad. Landet och framför allt dess industri skulle därmed nu ha en inneboende styrka som kommer att visa sig när dammet lagt sig. Vi får väl se.

CECILIA KINDSTRAND:

Historiskt om Kennedy

I oktober 1962 inträffade vad som i efterhand har beskrivits som den händelse som varit närmast att förorsaka tredje världskriget. Under dessa tretton dagar, mera kända som Kubakrisen, balanserade USA och Sovjet på gränsen mot vad som skulle kunnat bli ett kärnvapenkrig. Händelsen var den mest akuta och direkta konfrontationen mellan USA och Sovjet.

Boken *The Kennedy Tapes* består till största delen av de avskrifter av hemliga bandupptagningar som gjordes under president Kennedy's sammanträden med sina rådgivare i ovala rummet under de knappa två veckor som det tog att lösa problemet med de sovjetiska baserna på Kuba.

Den amerikanska administrationen hade redan tidigare gjort klart att man inte skulle komma att acceptera sovjetisk närvaro i sitt närområde, inte heller skulle man acceptera att aggressioner mot USA förekom i Latinamerika. Därför var det en mycket beslutsam president som den 16 oktober 1962 sammankallade sina rådgivare för att hitta en lösning på det sovjetiska hotet på Kuba.

Sovjet hade vid ett upprepat antal tillfällen försäkrat USA om att ligga lågt och inte ändra den befintliga maktstrukturen. Den sovjetiska utrikesministern Andrei Gromyko meddelade Kennedy under ett möte i början av krisen att Sovjet inte skulle agera förrän möjligtvis efter det amerikanska valet i november 1962. Efter

valet, menade Gromyko, att det skulle bli nödvändigt att göra upp om situationen i Berlin. Han liknade den amerikanska närvaron i Berlin vid en ruttan tand som måste ryckas bort. Gromyko klagade även på USAs aggressioner mot Kuba och syftade på Grisbukten ett par år tidigare. Kennedy och Krustjev hade mötts i Wien. Och dessa möten färgade Kennedys bild av den sovjetiska ledaren. Enligt den brittiske premiärministern Harold Macmillan var presidenten fullkomligt överväldigad av den sovjetiska ledarens hänsynslöshet och barbari. Kennedys avsmak för Krustjev lyser igenom många av diskussionerna och så gör även hans personliga syn på det hot som kommunisterna utgjorde mot säkerheten i Europa.

Kennedy och hans rådgivare hade initialt inställningen att detta problem löses enklast genom militära medel. Antingen genom en invasion eller ge-

The Kennedy Tapes, Ernest R. May och Philip R. Zelikow, 1997.